

poproszeni nr 308

GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ

186

36

F-KU 62 1090 1506 0000 0000 5002 0244

data - 2 października 1945 r. b. b. b. b. b.

nr 35

loc. dr. hab. Falkowski Jan

Jorkini

Nowe Miasto
Lub. AK

†† Łazemblowski Józef

N: 308/917 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Zaziembkowski Józef.....

J: A-308/914 Pom.....

Nowe Miasto Lub. A K.....

I./1. Relacje k. 4 s. 1-4

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację k. 2 s. 1-2

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. — 1945

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

.....

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 9

VI. Fotografie dzieła i ikonografii

1/1. Relacja - Łasembłowski Józef

1. Relacja Jana Falkowskiego o Józefie
Łasembłowskim z 19.09.1990r. napisany. k. 4 s. 1

*P. Falkowski
czy ma doświadczenia?
czy ma dobre wykształcenie w m. rolniczym
ambrosyński konsultacja*

ARCHEWUM
Biuletyn Zawodowy
M-30P
III-1940
data wpływu

J ó z e f   Z A Ż E M B Ł O W S K I

/Relacja Jana Falkowskiego o nieżyjącym członku konspiracji/

Józef Zażembłowski urodził się 1 maja 1903 r. w Mrocznie, w powiecie lubawskim, z ojca Bonifacego i matki Anny z domu Wrońskiej. Rodzice posiadali gospodarstwo rolne o powierzchni ok. 20 ha. W 1917 r. J. Zażembłowski ukończył oddział piąty szkoły czteroklasowej w Mrocznie. Następnie pomaga rodzicom w gospodarstwie. W 1928 r. ukończył dwuletni kurs zimowy w Uniwersytecie Ludowym w Dalkach, w wójtostwie Zelgno, w powiecie toruńskim. W "Poświadczeniu" dyrektora U.L. Leszka Klimy ocenia się J. Zażembłowski jako pilnego, pracowitego, punktualnego, sumiennego, cichego i zrównoważonego ucznia. W 1929 r. kończy Ludową Szkołę Rolniczą w Byszwałdzie z wynikiem bardzo dobrym. Jednocześnie w tym samym roku rozpoczyna naukę w trzyletniej ~~xxx~~ Średniej Szkole Rolniczej w Sobieszynie, którą kończy 16 czerwca 1931 r. z ogólnym wynikiem bardzo dobrym i tytułem - technika rolnego. Następnie J. Zażembłowski zostaje przyjęty na kurs sekretarzy gminnych i 16 kwietnia 1934 r. kończy czteromiesięczny kurs Administracji Samorządowej przy Urzędzie Wojewódzkim Pomorskim w Toruniu.

Z dniem 1 września 1934 r. J. Zażembłowski rozpoczyna pracę w Wydziale Powiatowym Starostwa Powiatowego Lubawskiego w Nowym Mieście Lubawskim, w charakterze organizatora samorządu gmin zbiorowych. Z dniem 11 maja 1935 r. przechodzi do pracy w charakterze sekretarza gminnego w gminie Lubawa-wieś, powiatu lubawskiego.

Józef Zażembłowski żeni się z Genowefą Walesiewicz 27 października i zamieszkuje w Lubawie, przy ul. Gdańskiej 7. Będąc zaangażowanym w sprawy gminy wstępuje do Związku Towarzystw Gminnych "Sokół" i bierze udział w VIII zlocie Sokolstwa Polskiego w Katowicach 26-29 czerwca 1937 r.

Wybuch II wojny światowej zastaje J. Zażembłowskiego na stanowisku sekretarza w gminie Lubawawieś/Amtsbezirk Löbau-Land Kreis Löbau/,

na którym to stanowisku pozostaje aż do końca wojny. Dzięki dobrej znajomości j. niemieckiego w pierwszym okresie wojny /1939-1940 r./ zajmuje się pomocą w redagowaniu podań o uwolnienie z obozów hitlerowskich i wojska ludności Lubawy i okolic. Podania te z mocą urzędu kieruje do odpowiednich adresatów. Od 1942 r. zaczyna współpracować z przełożoną zakonu Sióstr Miłosierdzia w szpitalu im. św. Jerzego w Lubawie - siostrą Antoniną Szneider, członkiem Armii Krajowej. *u 12 48* ✓

Mimo iż oficjalną przysięgę J. Zażembłowski złożył na ręce członka Mariana Bytnera A.K./w maju 1944 r., na długo przedtem /md 1942 r./ J. Zażembłowski współpracuje z grupą A.K.-owców obwodu lubawskiego. Z czasem zostaje oficerem organizacyjnym ds politycznych i kwatermistrzem obwodu lubawskiego A.K. Do pracy tej włącza swoją współpracowniczkę z urzędu gminy Lubawa-wieś Franciszkę Binnebesel /z d. Chabowska/. Wśród osób z którymi kontaktował się J. Zażembłowski w sprawach A.K., i którzy pełnili także określone funkcje w A.K. byli m.in.: Elżbieta Chabowska - księgowa szpitala w Lubawie, Józef Wydorski - nauczyciel z Lubawy, Antoni Moritz - fryzjer z Lubawy, Leczkowski - pracownik tartaku w Lubawie i łącznik A.K., Franciszek Neuman - mechanik z Lubawy, Bolesław Jurkiewicz - właściciel restauracji w Lubawie, Rudziński - z Lubawy, Jan Raszkowski - z Grodziczna, Teofil Ostrowski z Kiełpin. *miasto wale punkty* ✓ *mls* ✓ *mls* ✓ *mls* ✓ *mls* ✓ *mls* ✓

Działalność Józefa Zażembłowskiego w A.K. obwodu lubawskiego polegała ^{na} wzmacnianiu ducha oporu przeciwko niemieckiemu okupantowi wśród miejscowej ludności, na obserwowaniu nowych kandydatów do A.K. i po upewnieniu się do do ich wartości włączaniu do współpracy, obserwacji ruchu wojsk niemieckich itp. Jednak największą zasługą J. Zażembłowskiego było uratowanie od śmierci wielu Polaków z Lubawy i okolic, którym "wyrabiał" "lewe" dowody osobiste i inne dokumenty, przy pomocy których zagrożeni przez gestapo mogli bezpiecznie opuścić ten teren. W tej pracy pomagała mu przede wszystkim siostra A. Szneider, która mając kontakty z gestapo i pracownikami SS, znała najwcześniej nazwiska Polaków skazanych do obozów koncentracyjnych lub na śmierć i o tym

szybko informowała J. Zażemłowskiego. Tenże pracując w urzędzie gminnym miał dostęp do różnych materiałów biurowych i mógł sporządzać "lewe" dowody osobiste i inne dokumenty. Jednego dnia wystawił aż 18 takich dowodów tożsamości. W tej pracy pomagali J. Zażemłowskiemu poza wymienioną wyżej siostrą Szneider przede wszystkim księgowa szpitala Elżbieta Chabowska, jej siostra pracowniczka urzędu gminy - Franciszka Binnebesel oraz Marian Bytner.

J. Zażemłowski pod koniec wojny musiał ukrywać się dwukrotnie w lubawskim szpitalu /dzięki pomocy siostry A. Szneider/, raz za obrazę Niemca i poraz drugi kiedy Gestapo zaczęło podejrzewać go o wrogą działalność przeciwko Niemcom. W tym drugim przypadku J. Zażemłowski został skazany na śmierć, wraz z kilkoma jeszcze innymi członkami A.K. z Lubawy i okolic. Przyczyną bezpośrednią tej decyzji była zdrada przez jednego z uczestników tajnego nauczania i szkolenia politycznego jakiego prowadzili do sierpnia 1944 r. J. Zażemłowski i M. Bytner. Ten ostatni został wysłany na ciężkie prace fizyczne natomiast J. Zażemłowski musiał szukać schronienia w szpitalu. Formalną opiekę nad członkami A.K. obwodu lubawskiego /miasto i 20 okolicznych wsi/ pełnił major A.K. z Mławy P. Nowakowski.

Cały okres okupacji J. Zażemłowski zamieszkuje przy ul. Gdańskiej 7 w Lubawie, gdzie też rodzą się jego trzej synowie w 1938 r. Jan, 1939 r. Edward i w 1942 r. Andrzej. W czasie przejścia frontu w styczniu 1945 r. dom ten zostaje zburzony.

5 lutego 1945 r. J. Zażemłowski podejmuje pracę wójta w dwóch gminach jednocześnie w gm. Lubawa wieś i Prątnica, w dowód uznania za działalność konspiracyjną w czasie okupacji. Zostaje prezesem Zarządu Powiatowego i członkiem Zarządu Wojewódzkiego S.P., sekretarzem Obwodu suskiego P.Z.Z., prezesem Pow. Związku Ogrodniczego, wiceprezesem Pow. Związku Pszczelarskiego i innych organizacji i towarzystw.

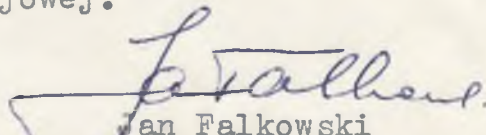
Od 15 października 1945 r. do 25 września 1947 r. J. Zażemłowski

zostaje inspektorem rolniczym przy Zarządzie Powiatowym Z.S.Ch. w Iławie, gdzie też przenosi swoje zamieszkanie. Za ujawnione nieprawidłowości w gospodarce Zarządu Powiatowego Z.S.Ch. w Iławie/ oraz jego działalność okupacyjną w A.K., J. Zażembłowski zostaje ~~skrytykowany~~ zatrzymany przez urząd bezpieczeństwa publicznego w więzieniu w Iławie, gdzie przebywa od listopada 1947 do 12 lutego 1949 r. W czasie jego pobytu w więzieniu rodzi się 26 maja 1948 r. jego córka Ewa Barbara z drugiego małżeństwa z Pelagią Falkowską /ślub w 1945 r./. Dziewięć miesięcy wcześniej 28 lutego 1945 r. pierwsza małżonka J. Zażembłowskiego zostaje skrytobójczo zabita w Ostródzie.

Na początku lat pięćdziesiątych J. Zażembłowski przenosi się z rodziną do Lubawy, odbudowuje zniszczony dom i zamieszkuje w nim przy ul. Gdańskiej 7. Przechodzi do pracy w szkolnictwie rolniczym dojeżdżając do Szkół Przysposobienia Rolniczego w Byszwałdzie, Samplawie i Prątnicy. Jednocześnie w 1963 r. kończy studia zaoczne w Wyższej Szkole Rolniczej w Olsztynie tytułem inż. rolnego. Odbywa też kursy doradców prawnych. Jest wieloletnim prezesem Kółka Rolniczego w Lubawie. Działa bardzo aktywnie jako społecznik w wielu towarzystwach i organizacjach. Jest wieloletnim aktywnym członkiem Rady Parafialnej przy kościele farnym w Lubawie.

Józef Zażembłowski zmarł 25 lutego 1968 r. i został pochowany na cmentarzu w Lubawie. Na nagrobku rodzina wśród jego zasług wymieniła także - był członkiem Armii Krajowej.

Toruń, 19 lutego 1990 r.

Jan Falkowski

/doc. dr hab. w Uniwersytecie M.Kopernika w Toruniu,
zam. Toruń,

II. Materiały uzupełniające relacje -
- Łazimkowski Józef

1. Kawacka E., biogram „Łazimkowski Józef, [w:] Słow. biograf. komsp. pomorskiej 1939-1945, Toruń 1996, cz. 2, s. 183-185, kserokop.

k. 2 s. 1-2

Zażembłowski Józef ps. nie znany, (1903–1968), żołnierz Placówki AK Lubawa.

Urodzony 1 V 1903 r. w Mrocznie, pow. lubawski; syn zamożnego rolnika Bonifacego i Anny z d. Wrońskiej. W 1917 r. ukończył szkołę powszechną (niemiecką) w Mrocznie, po czym pomagał rodzicom w gospodarstwie. W 1928 r. ukończył 2-letni Uniwersytet Ludowy w Dalkach, pow. gnieźnieński, w 1929 r. Ludową Szkołę Rolniczą w Byszwałdzie pow. lubawski, a w 1931 r. jako technik rolny Średnią Szkołę Rolniczą w Sobieszynie pow. Ryki. Przyjęty na kurs sekretarzy gminnych ukończył w 1934 r. 4-miesięczny kurs administracji samorządowej w Urzędzie Wojewódzkim w Toruniu. Od tego roku Zażembłowski rozpoczął pracę organizatora samorządu w Wydziale Powiatowym Starostwa w Nowym Mieście Lubawskim, a w 1935 r. został sekretarzem w gminie Lubawa–Wieś. Był m.in. członkiem Związku Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” (w 1937 r. uczestniczył w Zlocie Sokolstwa Polskiego w Katowicach).

Wybuch wojny zastał Zażembłowskiego na stanowisku sekretarza gminnego Lubawa–Wieś, na którym, znając dobrze język niemiecki, pozostał do końca wojny. Pomagał okolicznej ludności polskiej w redagowaniu podań o uwolnienie z obozów hitlerowskich i wojska, kierując je jako urzędowe do odpowiednich instancji. Od 1942 r. zaczęła się jego służba konspiracyjna we współdziałaniu z członkinią AK, siostrą Antoniną Schneider, przełożoną zakonu Sióstr Miłosierdzia w szpitalu im. św. Jerzego w Lubawie, oraz z grupą akowców Podobwodu Lubawskiego. (Dla wyjaśnienia należy tu podać, że Sztab Obwodu AK Nowe Miasto Lubawskie mieścił się w tym mieście jako powiatowym; komendantem Obwodu AK był tu Bolesław Jentkiewicz. Nie obejmował — choć m. Lubawa administracyjnie należało do pow. Nowe Miasto Lubawskie — Podobwodu AK Lubawa, przynależnego do Obwodu AK Działdowo, wcześniej zorganizowanego, zwłaszcza w zakresie wywiadu, przez komendanta tego Obwodu Pawła Nowakowskiego ps. „Leśnik”, z którym współdziałała także część Obwodu Brodnickiego, Placówka Lidzbark Welski). Oficjalnie Zażembłowski został zaprzysiężony dopiero w maju 1944 r. przez Pawła Bytnera, podwładnego Pawła Nowakowskiego. (Bytner pod koniec wojny został przez Niemców karnie wysłany na ciężkie roboty fortyfikacyjne). Na długo przedtem, Zażembłowski, prawdopodobnie już wtedy pełniący funkcję kmtda m. Lubawy, wciągnął do współpracy swoją urzędniczkę Franciszkę Binnebesel z d. Chabowską i jej siostrę, Elżbietę Chabowską, księgową szpitala w Lubawie, lubawskiego nauczyciela Józefa Wydorskiego, fryzjera Antoniego Moritza, łącznika z Obwodem AK Brodnica Józefa Leczkowskiego (ps. nie znany) pracownika tartaku w Lubawie, Franciszka Neumanna, mechanika z Lubawy, właściciela lubawskiej restauracji Bolesława Jurkiewicza oraz Rudzińskiego z Lubawy, Jana Raszковского z Grodziczna, Teofila Ostrowskiego z Kiełpin.

Zażembłowski, znając dobrze miejscową ludność, potrafił wywierać na nią wpływ krzepiący, mógł wskazywać kandydatów na konspiratorów, był czynny w wywiadzie, obserwując ruch wojsk niemieckich. Najważniejsza jednak była jego działalność „legalizacyjna”, polegająca na wyrabianiu nowych dowodów osobistych i innych dokumentów dla uciekających, zagrożonych aresztowaniem lub śmiercią. Mógł ich uprzedzać o niebezpieczeństwie dzięki informacjom siostry Schneider, która — otrzymawszy II grupę Volkslisty — poprzez kontakty „żywnościowe” z gestapo i pracownikami SS mogła dowiadywać się nazwisk Polaków, skazanych na obozy lub śmierć, nie raz ukrywając ich na dobę lub dłużej w szpitalu. Pod koniec wojny Zażembłowski sam musiał aż dwukrotnie korzystać z azylu szpitalnego, zdradzony przez uczestnika tajnego szkolenia.

W czasie przejścia frontu został zburzony dom Zażembłowskiego w Lubawie przy ul. Gdańskiej 7, gdzie zamieszkiwał przez całą okupację wraz z rodziną, żoną Genowefą, z d. Walesiewicz i trzema synami, Janem, Edwardem i Andrzejem. Dnia 5 II 1945 r. podjął pracę wójta dwóch gmin, Lubawa–Wieś i Prątnica. Był prezesem Zarządu Powiatowego i członkiem Zarządu Wojewódzkiego Stronnictwa Pracy oraz działaczem kilku organizacji społecznych. Od 15 X 1945 r. do września 1947 r. był inspektorem rolniczym przy zarządzie powiatowym Związku Samopomocy Chłopskiej w Iławie, dokąd przeniósł się z rodziną. Zatrzymany przez UB w Iławie przebywał tam w więzieniu do 12 II 1949 r. W początku lat 50-tych przeniósł się z powrotem z rodziną do Lubawy. Ożenił się (po skrytobójczej śmierci żony w Ostródzie 28 II 1945 r.) po raz II z Pelagią Falkowską, z którą miał córkę Ewę

2
Barbarę. Tam przeszedł do pracy w szkolnictwie rolniczym. W 1963 r. skończył zaocznie z tytułem inż. rolnego Wyższą Szkołę Rolniczą w Olsztynie i odbył kursy doradców prawnych. Działał bardzo aktywnie jako prezes Kółka Rolniczego oraz w wielu organizacjach społecznych, m.in. jako aktywny członek Rady Parafialnej przy kościele farnym. Zmarł 25 II 1968 r., pochowany na cmentarzu w Lubawie.

AP AK, Kartoteka Insp. Brodnica (karta Stężyckiej S. i Barańskiego F.); T.: Gierski W., Schneider A., Zażemblowski J., Falkowski J., Józef Zażemblowski, (mps w zbiorach autorki).

Słow. biograf. komsp. pom. 1939 - 1945,
Elżbieta Zawacka
Turui 1994, e. 2, s. 183-185

T: M-308/917 Pom.

Nowe Miasto
Sub.

Łeziebtowski Józef

v. Karty informacyjne

k. 9

M. Mierostko
PK 1

pan. Zdzisław Błowski, Józef
zob. nał. Gierński W
Kierownik podokreślenia Lubawa.

ST

Zazębłowski .....

A. Schneider ostrzegła go przed aresztowaniem
zasi. pracował u gminni i wystawiał te
dokumenty.

Źródło: relacja o Schneider K-577

M 11g

por Józef Zawiełkowski

mówi o nim w. Gierśki (Świądysław),
ze kłopotem podobno

Św. Gierśki (Świądysław) M-182

M48.

tel. 577.
A Schneider

Nowe-Clueto lub
terror-pomoc-AR? 4

Zaświadczenie...

Sob. young w biurze

205 tel. 577 Stefan Stępiński

o A. Schneider oraz karta

Prof. Baumgarten Franciszek i

W. Kunka

2.5.17.

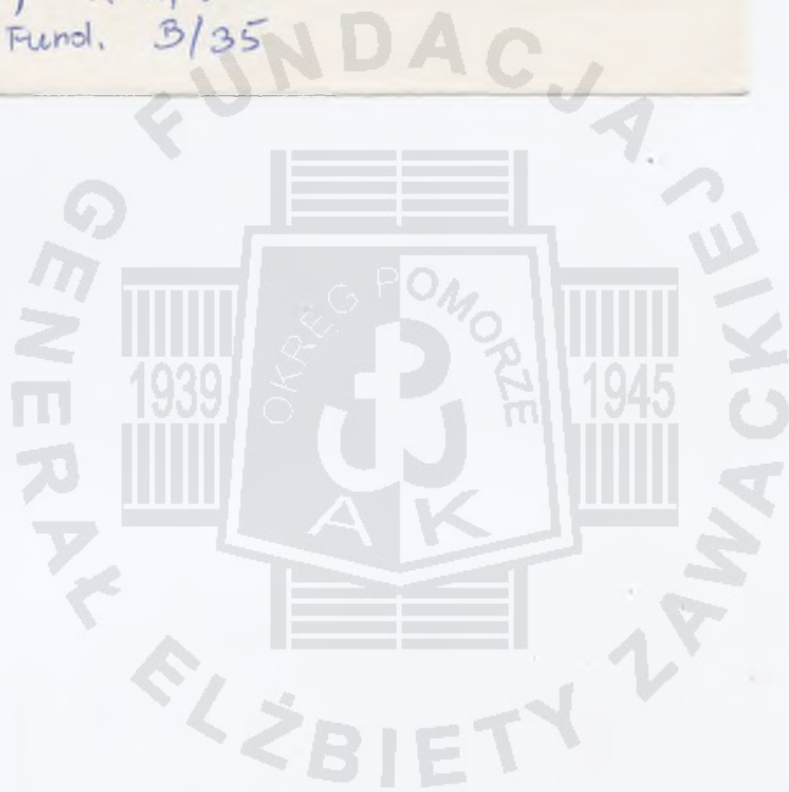
Zażębowski Józef

brodnie
AK
5

Sekretarz inspekcji quiny Lubana-mieś, kwater-
mistrzostwa i logistyki Obw. AK Lubana.

zob. T. opracowanie: Falkowski J., Działalność
AK..., s. 176
Bibl. Fund. B/35

KHM-76

Zażemkowski Józef

Lubawa 6
1912

Od 1944 oficer organizacyjny
i kwaterymistrz Okr. AK Lubawa;
współpracował z nim Franciszek
Binnebesel.

zob. T. osob. Fr. Binnebesel L: 864/2235 Pom.

- Ymp. Brodnica tu: Stos. biograficzny
ziemi lubawskiej pod red. J. Szusa,
Lubawa 2005, t. II (biogram Franciszka

48. X4'07-

a Zażembiowski Józef

Lubawa
AK f

Komendant Placówki AK Lubawa;
pracował w sądzie gminy; na jego
polecenie siostra zakonna Schneider
Antonina (ztonkimi Selijsi Opieki Spółczny
WSK Imp. AK Brodnica), ukrywała
"spalonych" konspiratorów; pod koniec
wojny Z. J. ukrywał się u niej.

zob: Jęsy Dews, Stow. biograficzny
Lubawski 1244-2000, Lubawa
2000, s. 178 (biogram A. Schneider)

2

HK 8
Lubawa

ZIEMBLOWSKI Józef

Urodz. 1.V. 1903 r. w Mroczynie, pow. Lubawski

Wiemier Stacjonki HK Lubawa

Zob. Słownik Biogr. Państw. Ser. 02.2, s. 183
Fundacja Archiwum Ser. HK
Joni, 1996 r.

4.12.2002

Łazembowski Józef Nowe Miasto
Sub. Rk 9

Członek szałonu Obw.

zob. Cosban-Woytycha Stefan,
Tu żyli, walczyli i umierali...,
Dolnośląsko 2011, s. 84 (bibl. SPJDK)

Ms. N. 12

doc. dr. hab. Falkowski / am 1939
Torun,

M-308/917

N. Miasto
AK

++
Zażembtowski Józef

azembłowski Józef

